

501 אונקלוס שמות א שמות א

א ואלן שמהת בני ישראל
העלו למצרים עם יעקב
גבר ואנש ביתה עלו:
ב ראובן שמעון לוי
ויהודה: ג יששכר זבולן
ובנימין: ד דן ונפתלי גר
ואשר: ה ותה כל נפשחא
נפקי ירפא דיעקב שבעין
נפשו ויוסף ותה במצרים:

בעל המורים
(א) ואלה שמות בני
ישראל. ראשי-תבות ואדם
אשר לומד הסדר שנים מקרא
ואחד תרגום בקול נעים וישר,
יחיה שנים רבות ארכים

א ואלן שמהת בני ישראל
העלו למצרים עם יעקב
גבר ואנש ביתה עלו:
ב ראובן שמעון לוי
ויהודה: ג יששכר זבולן
ובנימין: ד דן ונפתלי גר
ואשר: ה ותה כל נפשחא
נפקי ירפא דיעקב שבעין
נפשו ויוסף ותה במצרים:

לעולם: ואלה שמות בני ישראל הבאים. ראשי-תבות שבנה, שאפלו פשהיו בשבחה —
"שמות בני ישראל", שלא שנו שמותם. וזהו שאמרו חכמינו ו"ל שבשביל שלשה דברים נגאלו
ממצרים, בשביל שלא שנו שמותם וכו'. וגם-כן ואלה שמות, וא"ו מוסיף על ענין ראשון — וימת
יוסף, ואלה שמות — שצוה להם שלא ישנו שמותם, ואמר להם, אף-על-פי ששנו שמי וקורין אותי
צפנת פענח, אתם אל תשנו שמותיכם: ישראל הבאים. ראשי-תבות וסופי-תבות מילה: את יעקב
איש. סופי-תבות שבת. לומר לה, שבשביל שבת ומילה ששמרו במצרים נגאלו. הפסוק מתחיל כנא"ו
ומסיים בנא"ו, פנגד שנים עשר שבטים, משל לבונה פלטין בעמוד אחד ונפל, ויחזר ובנה בשני עמודים

רש"י

(א) ואלה שמות בני ישראל. חף על פי שמנאן א צמייכהו צממותו, חזר ומנאן צמיתקן [אמר ב מיתקן], להודיע תפתן שנמשלו ג לכוכבים, שמוליחן [צמספר] ומכניסן צמספר וצממותם, שנאמר: "המוליח צמספר

לצחם ד לכלם צטס יקרא" (ישעיה מ, כו): (ה) ויוסף היה במצרים. וכלל הוא וצניו היו צכלל שצעים ה ומה צל ללמדנו, וכי לא היונו יודעים שהוא הוה צמלרים? חלל, להודיעך דקתו של יוסף: הוא יוסף

עיקר שפתי חכמים

א לטיל צפרשת ויגש (נחשים מ, מ): ב ולא מנה חותם "צממותם" צמיתקו, ולא מנאס פה חלל צכללם שצעים נפס: ג כמו שהכוכבים קנימין ביום וצלילה כף וישראל קנימין צעולם כזה וצעולם כזה: ד צקרא פתיב: "המוליח צמספר", וצממסרה - "צטס יקרא" צכלל. וכונן רש"י גם כן צזה, כי צממסרה צ"וויגש" קרא חותם צממותם, ופה צכולח קרא חותם צמספר דרך כלל: ה ולמה לא הזכר שמו של יוסף קדם צפסוק צכללם. חף חפשר לפרש הוה דקאמר: "ויוסף", רצונו לומר: עם יוסף היה שצעים נפס, וכן הוא צממות רצה. על זה קשה הוה לו לבחב גם כן: וצניו, כי כל השצעים נכללו בדבור "איש וציתו צאו". חלל אי חפשר לפרש כף, שצניו צבר

502 אונקלוס

שמות א שמות

ב

ו ומית יוסף וכל אחוהי
 וכל דרא ההוא: ז ובני
 ישראל נפישו ואתילדו
 וסגיאוו ותקיפו לתרא
 לתרא ואתמליאת ארעא
 מנהון: ח וקם מלכא
 חדמא על מצרים דלא
 מקים גזרת יוסף:
 ט ואמר לעמה הא עמא
 בני ישראל סגן ותקיפין
 מנא: י הבו נתחכם
 להון דלמא יסגון ויהי ארי

וַיָּמָת יוֹסֵף וְכָל-אָחָיו וְכָל
 הַדּוֹר הַהוּא: וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
 פָּרּוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעֲצְמוּ
 בְּמֵאד מְאֹד וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ
 אֹתָם: פ * וַיָּקָם מֶלֶךְ-חָדָשׁ
 עַל-מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא-יָדַע אֶת-
 יוֹסֵף: ט וַיֹּאמֶר אֶל-עַמּוֹ הַזֶּה עַם
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעָצוּם מִמֶּנּוּ:
 י הֲבֵה נִתְחַכְּמָה לוֹ פְּנֵי-רַבָּה

תולדות אהרן

(ח) ויקם מלך עירובין נג. סוטה יא.
 אשר לא עירובין שם, (ט) ויאמר
 אל סוטה שם, (י) הבה נחכם שם

בעל המורים

ונפל, בשלשה עמודים ונפל.
 מה עשה? בנאו בשנים-עשר
 עמודים ועמד. פן אברהם ויצחק יצאו מהם פסלת, עד שנים-עשר שבטים שלא היה בהם פסלת.
 וזהו "ווי העמודים", שהם עמודי העולם: (ז) פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד. ששה
 לשונות הן. כנגד ששה שהיו יולדות בכרס אחד: (ח) ותמלא הארץ. ב' פסוקה: הלא, ואידך
 בפרשת נח ותמלא הארץ חמם: (ט) אל עמו. עיין עקמה. שאמר, בשבעים נפש ירדו לכאן וכבר
 נתברו ממנו: (י) הבה נתחכמה. הבה עולה שנים-עשר, כלומר, שנתחכם על שנים-עשר שבטים:

רש"י

אשר לא ידע. עשה עלמו כאלו ח
 לא ידע: (י) הבה נתחכמה לו. כל
 'כבה', לשון הכנה והזמנה לדבר
 הוא, פלומר: הזמינו עלמכם לכך:
 נתחכמה לו. לעם, נתחכמה מה
 לעשות ט לו. ורבותינו דרשו

כרועב חת לאן חציו, הוא יוסף
 שכוה צמלרים ונטעב מלך ועומד
 צלוקו: (ז) וישרצו. שכוה יולדות
 ששה ו בכרס אחד: (ח) ויקם מלך
 חדש. רב ושמאל, חד חמר: חדש
 ממש, וחד חמר: שנתחדשו א גזרותיו:

עיקר שפתי חכמים

נכללו בדבור "שבעים נפש". ונרין לפרש "ויוסף ביה" וכו', שכוה צמלרים, ועל זה מקשה: ומה
 בא ללמדנו? הרי"ס פסב דחיקא צמלקש (שמות רבא ח. ט) דילפינן משם הכחות: "פרו, וישללו,
 וירבו, ויעצמו, במאד, מאד": דהא לא בן דכוה חדש ממש - וימת וימלך מצמי ליה: ח למאן
 דחמר שנתחדשו גזרותיו נרין לומר שפרשו: "אשר לא ידע חת יוסף" - עשה חת עלמו כאלו לא
 ידע חת יוסף: ט פי חין לפרש שיהיו יוסר חכמים ממנו, דהא בן ביה לו לכח: נתחכם ממנו,

503 אונקלוס

שמות א שמות ג

וְהָיָה כִּי־תִקְרָאנָהּ מִלְחָמָה
וְנוֹסַף גַּם־הוּא עַל־שְׁנֵאֵינוּ
וְנִלְחַם־בָּנוּ וְעָלָה מִן־הָאָרֶץ:
וַיִּשְׁמְעוּ עָלָיו עֲרֵי מִסִּים
לְמַעַן עֲנֹתוּ בְּסִבְלָתָם וַיִּבְּנוּ
עָרֵי מְסֻבּוֹת לְפָרְעֹה אֶת־פְּתָם
וְאֶת־רַעְמִסִּים: יב וּבְאֶשֶׁר יַעֲנוּ

יערענא קרב ויתוספון אף
אנון על סנאנא ויגיוחון
בנא קרב ויסקון מן
ארעא: יא ומניאו
עליהון שלטונין מבאישין
בריל לעצואהון בפלחנהון
ובנו קרני בית אוצרא
לפרעה ית פיתום וית
רעמסס: יב וכמא דמענן

תולדות אהרן
(יא) ושימו שם, (יב) וכאשר שם,

בעל הטורים
והיה כי תקראנה מלחמה.
שקיה נרא, אולי יבואו עליו

מלכי כנען למלחמה על הפסן שלקט יוסף מהם: ונוסף. ג' במסורה: הכא ונוסף גם הוא על
שנאינו, ואידך ונוסף על גתלת המטה; יש מפור ונוסף עוד. שאמרו מצרים "ונוסף גם הוא על
שנאינו", שיגרשו אותנו מן הארץ. וזהו ונוסף על גתלתו, שיקחו כל הארץ. והקדוש ברוך הוא אומר
"יש מסור", אתם רוצים לפגוע ולמעטם? "ונוסף עוד", שייספו עליהם ככם אף פעמים: (יא) ענתו.
ב' במסורה: הכא למען ענתו בסבלתם, ואידך גבי אמנון ותמר מיום ענתו את תמר אחתו. לומר לה,
מה התם לענון משמיש, אף הכא היו מענים אותם למעטן משמיש, כדי לבטלם מפריה ורבייה:

רש"י

(סופה יא ע"א): נתחכם למושיען של י
ישראל, לדגים ב צמים, שכבר נשבע
אלא יבוא מצול ל לעולם. (והם לא
הבינו שעל כל העולם אינו מביא,
הצל הוא מביא על חמה אחת.
דרש"י יטן): ועצה מן הארץ. על
פרחמו, ורבותיו דרשו (ס): פחדם
שמקלל עצמו ותולה קללתו באחרים,
וברי הוא פאלו פתב: ועלינו מן
הארץ והם יירשוהו: (יא) עליו. על

העם: מפיהם. לשון מס, שרים
שגובין מהם המס, ומכו המס?
שיבנו ערי מסבנות לפרעה: למען
ענתו בסבלתם. כל ח מזכרים:
ערי מסבנות. פתרגומו. וכן: "לך
בא חל הסוכן הזה" (ישעיה כב, עו)
- גזבר הממנה על האזרחות: את
פתם ואת רעמסס. שלא היו
ראויות מתחלה לכה ועשאים חזקות ו
ובאזרחות לחור: (יב) ובאשר יענו

עיקר שפתי חבמים

ומכו "לו", לכן פרש: מה לעשות לו? י פרוש פגוד הקב"ה, לכה קמיו כל הפרשה בלשון וחד:
ב וכה דגיה להמית כל הצן היגוד, זה היה שלא מדעת מזכרים, שלא פרעה עצמו היה שסמילדות
ישאו זאת ולא יענה על זה: ל פרוש שהקב"ה אינו משלם שלא מדה פגוד מדה: ח דקשה לרש"י
דבוב ליה למימר: עותו בסבלותו ו דקשה לרש"י, דהיה לו לומר: וידן ח פיתום ואת רעמסס

אונקלוס 504

שמות א שמות

ד

להון כן סגן וכן תקפין
 ועקת למצראי מן קדם
 בני ישראל: יג ואפלחני
 מצראי ית בני ישראל
 בקשיו: יד ואמררו ית
 חיהון בפלחנא קשיא
 בטינא ובקבנין ובכל
 פלחנא בחקלא ית כל
 פלחנהון דאפלחני כהון
 בקשיו: טו ואמר מלכא
 דמצרים לחתא יהודיחא
 דשום תדא שפרה ושום

אתו כן ירבה וכן יפרץ ויקצו
 מפני בני ישראל: * י ויעברו
 מצרים את בני ישראל בפרה:
 י וימררו את חייהם בעבדה
 קשה בחמר ובלבנים ובכל
 עבדה בשדה את כל עבדתם
 אשר עברו בהם בפרה:
 טו ויאמר מלך מצרים למילדת
 העברית אשר שם האחת שפרה

תולדות אהרן
 (יג) ויעבדו שם, (יד) וימרו את
 שם, (טו) ויאמר מלך שם,

בעל המורים
 רעמפס. ראשון ראשון
 מתרוסס: (יג) בפרה. בפה
 נה. שאמר להם, בנו לכם

ערים לשבת: (יד) בחמר. חמר, והוא אותיות פרמ"ח, פרמ"ח איברים. וארבעה מיני עגופין
 בפסוק: "וימררו את חייהם בעבדה קשה, בחמר ובלבנים, ובכל עבדה בשדה, את כל עבדתם
 אשר עברו בהם בפרה". לכן היתה כל מכה ומכה של ארבע מכות. ולמאן דאמר של חמש מכות,
 חשיב נמי ויעברו מצרים את בני ישראל בפרה: (טו) שפרה. ב' במסורה, מתרי לשני: דין אשר
 שם האחת שפרה, ואידך ברוחו שמים שפרה. כי כן דרך המילדת, שפעמים שהולד נולד מת,

רשי"י

וקל להבין). ורבותיו דרשו (שם):
 פקולים היו צעינייהם: (יג) בפרה.
 צעזודה קשה המפרכת את הגוף
 ומשפרתו: (טו) למילדת. הוא לשון
 מולידות, הלא טיט לשון קל פ ויט
 לשון צד, כמו: שוצר ומשצר, דוצר
 ומדצר, קח: מוליד ומילד: שפרה. זו
 יוכדה, על שם שמשפרת את הולד:

אתו. בכל מה שחס נותנין לז ט
 לענות, כן לז הקדוש צרוף הוא
 להכרות ולהפריץ: כן ירבה. כן
 רצה וכן פרץ [זהו פשוטו]. ומדרשו
 (סוטה טז): רוח הקדש אומרת כן:
 חסם אומרים: פן ירצה, ואלו אומרי:
 כן ירצה: ויקצו. קלו ע צענייהם.
 (ויט מפרשים: המלרים צעיני טלמם,

עיקר שפתי חבמים

לערי מסכנות, הלא טהיו פנויות מפצר וכי: ט דקשה לרשי"י אדרבה טהענוי ממטע פריס ורביה,
 על זה פירש: בכל כו', הלא ולא לפעל מחשבתו: ע דקשה לרשי"י מה דכתיב: "מפני בני ישראל",
 והלא היו לחוקים מהם צעיר גשן, ועוד דכיה לו לומר: צעני ישראל: פ טיט צלמי"ד דגש וקרא

505 אונקלוס

שמות א שמות ה

וְשֵׁם הַשְּׁנַיִת פּוֹעָה: טו וַיֹּאמֶר
 בְּיַלְדֶּכֶן אֶת־הָעֲבָרִיּוֹת וּרְאִיתָן
 עַל־הָאֲבָנִים אִם־בֵּן הוּא וְהַמֵּתָן
 אֹתוֹ וְאִם־בַּת הוּא וְחִיָּה:
 וְחִירָאן הַמֵּיִלְדַת אֶת־הָאֱלֹהִים
 וְלֹא עָשׂוּ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהִין
 מֶלֶךְ מִצְרַיִם וְחִתִּיָּין אֶת־

תניחא פועה: טו ואמר
 בד חתונ מולדן ית
 יהודיתא וחתונ על
 מתברא אם בר הוא
 תקטלן יתה ואם בתא
 היא ותקיימה: יז ודחילא
 תיחא מן קדם יי ולא
 עבדא כמא דמליל עמהן
 מלכא מצרים וקיימא ית
 תולדות אהרן

(טו) ויאמר בילדכן שם אם בן
 הוא שם, (יז) וחיראן שם,

בעל המורים

ולקחת המילדת שפופרת של
 קנה ומשיכה תוף מציו של

הולד ומנפחת בו ומשיכה רוח לגלד; וזהו "שפחה", לשון שפופרת. דבר אחר: למה נקראת שמה שפחה? שמלשפרת את הולד, אף כן "ברוחו שמים שפחה", על שם שהקדוש-ברוך-הוא שפר את השמים: (טו) על האבנים. כי במסורה: וראיתן על האבנים; וארד בית היוצר והנהו עשה מלאכה על האבנים. כדאיתא בפרק קמא דסוטה סימן גדול מטר להם, בשעה שהאשה כורעת לילד ירכותיה מצטננות באבנים. דבר אחר: מה היוצר, נרף מכאן ונרף מכאן וסדן באמצע, אף אשה, נרף מכאן ונרף מכאן והנלד באמצע. דבר אחר: מה ענין לדה ליוצר? לפי שגאמר "הנה בחמר ביד היוצר": (יז) המילדת. בגימטריא יוכבד בת לוי: כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהִין. בגימטריא שתבען:

דש"י

פועה. זו צ מרים, על שם שפוחה ומדצרת והוגה לולד, בדרך הגשים המפסידות תינוק הצובה: פועה. לשון לפקה, כמו: "ביולדו חספה" (ישעיה מז, יד): (טו) בְּיַלְדֶּכֶן. כמו צכוליקין: על האבנים. מושב האשה היולדת, וצמקום אחר קוראו מַצְבָּר (שם לו, ט). וקמוחו: "עושה

מלאכה על האבנים" (ירמיה יח, ג) - מושב גלי חממות יולד חרס: אם בן הוא וגו'. לא היה מקפיד חלל על ק הצברים, שאמרו לו אלעגניניו אעמיד להולד בן המושיע אותם: וחייה. ו ותחייה: (יז) ותחיין את היולדים. מספקות להם מים ש ומזון. פרגוס כראשון - וקיימא,

עיקר שפתו חכמים

צבד, וכלא דגש נקרא קל. ופרושם קוה: צ דכתיב לקמן: "ועש להם צפים" - צפי כהנה ומלכות, ולא מליו חלל מיוכבד ומרים, ונריכין לפרש: שם שפרס זה יוכבד האם, ומרים צפה נקראת בשם פועה: ק דחין לומר בשביל "כי רב ופלוס הוא" ליה להמית את הוולדים [ולאם בן] היה לו להמית גם בן הנקבות. ועוד הא נחצמלכ בגזרת שני מסוס, חלל שאמרו וכו': ר פניחו דזה "ותוה" לשון וקצה, כי טעמו מלגיל על החיים ופרושו: ותחייה. ועוד פניחו. שבוניו מהפך אוחו להפא: ש מזכתיב: "ולא עשו כאשר דבר", חלל המיתה. חס בן מאי פו "ותחיין", חלל שמספקות וכו':

506 אונקלוס

שמות א שמות

בְּנֵי־אֱלֹהִים יִהְיֶה וְקָרָא מִלְּפָא
 דְּמַצְרַיִם לְחִיָּתָא וְאָמַר לְהֵן
 מַה דִּין עֲבַדְתִּין יְת פְּתוּגְמָא
 דְּדִין וְקִיִּמְתִּין יְת בְּנֵי־אֱלֹהִים:
 יֵט וְאָמַרָא חִיָּתָא לְפָרְעָה
 אֲרִי לֹא כְנִשְׂיָא מְצַרְיָתָא
 יְהוּדִיָּתָא אֲרִי חֲפִימָן אֲנֹן
 עַד לֹא עֲלֵת לְוַתְּחֵן חִיָּתָא
 וְיִלְדִין: ב וְאֹשִׁיב יי

תולדות אהרן
 (יט) ותאמרן שם.

בעל המורים

(יח) מדוע עשיתן ב'
 במסורה: דין מדוע עשיתן
 הדבר הזה, ואיך מדוע
 עשיתן תועבה. פדאיתא
 בפרק קמא דסוטה, שפרעה

חָבַע לְמַיְלָדוֹת שְׂהִיָּו וְשִׁמְעוֹת לוֹ, וּמְצִינֵוּ בְּפִי עֲרִיזוֹת "תוֹעֵבָה", כְּדָכְתִּיב "כִּי אֵת כָּל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה:
 וְתַחֲתִיין. ב' בַּמִּסְרָה בְּתַאי פְּרָשָׁה, כְּדֹאִיתָא בְּפִרְקָא קַמָּא דְּסוֹטָה לֹא דִּין שְׁלֹא הִמְיָחוּס, אֶלָּא שְׁהִיָּו
 מִסְּפָקוֹת לְהֵם מִיָּם וּמִזֶּן:

רש"י

(סוטה יא ע"ב): הרי הן משולות
 לחיות ת השדה, שחיון לריבוח
 מילדות. וריבון משולות לחיות: גור
 חריב" (בראשית מט, ט), "זחב יטרף"
 (שם שם, כז), "צכור שורו" (דברים לג,
 יח), "חילב שלוחה" (לקמן מט, כח).
 ומי שלח נכתב צו, הרי הפתוח כללן:
 (ספרים חריב: "ויצרך חותם" (שם
 שם, כח), ועוד פתיב): "מה חמד א
 לציחה" (יחזקאל יט, ט): (ב) וייטב.
 כטיב לכן. וזה חלוק צחבה שיוסודה
 שתי חותיות, ונתן לה ויו יוד
 צרחשה: פשטיח צחה לדבר כללן

והשני (צפסוק כג) - וקומתון. לפי
 שלשון טצר [עברי] לנקבות רבות,
 תיבב זו וכיוצא בה, משמשת לשון
 פעלו ולשון פעלתם. כגון: "ותחמרנה
 חיש מלרי" (לקמן ז, יט) - לשון טצר,
 כמו "ויחמר" לזכרים. "ותדברנה
 צפיקם" (ירמיה מד, כג) - לשון
 דברתן, כמו "ותדברו לזכרים. וכן:
 "ותחללנה חותי חל עמי" (יחזקאל יג,
 יט) - לשון טצר - חללתן, כמו
 "ותחללו לזכרים: (יט) ב' חיות
 הדדה. פקירות כמילדות. פרגוס
 מילדות - חיתא. ורבותיו דרשו

עיקר שפתי הכמים

ח כי לפי פרוש הראשון קשה, ששפלו מילדת לריבוח למילדת חרת: א ברכת ישראל ומסלה ללציחה:

507 אונקלוס שמות א שמות ז

<p>לְמִילֵדֶת וַיִּרְבֵּה הָעָם וַיַּעֲצְמוּ מְאֹד: כֹּא וַיְהִי כִּי־יִרְאוּ הַמִּיִּלְדֹת אֶת־הָאֱלֹהִים וַיַּעַשׂ לָהֶם בָּתִּים: כִּב וַיֵּצֵאוּ פִרְעֹה לְכָל־עַמּוֹ לֵאמֹר כָּל־הַבֶּן הַיְלֹוֹד הַיְאֹרֶה</p>	<p>לְחִיָּתָא וּסְגִי עֲמָא וְתִקִּיפוּ לְתַדָּא: כֹּא וְהוּה פִד דְּחִילָא חִיָּתָא מִן קָדָם יי וַעֲבַד לְהוֹן בְּתִין: כִּב וּפְקִיד פִּרְעֹה לְכָל עֲמָה לְמִימַר כָּל בְּרָא דִּיתְלִיד לִיהוּדָאֵי בְּנֵהָרָא תּוֹלְדוֹת אַהֲרֹן (כא) וַיְהִי כִי שָׁם, (כב) וַיֵּצֵא פִרְעֹה שָׁם י.ב. כֹּל חֶבֶן סוּטָה שָׁם סְנֵהֲדֹרִין קא:</p>
--	---

בעל המורים

(כב) הַיְלֹוֹד. ב' בְּמִסְנָה: הַקָּא, וְאִיִּדָּה גַם הַבֶּן הַיְלֹוֹד לָהּ מוֹת יָמוֹת, גְּבִי דוֹד. לומר לך, כָּשֶׁם שֶׁנֶּעֱשֶׂה דוֹד, שֶׁהַקִּים עֲלֵיו רָצָה מִבֵּיתוֹ, שֶׁאֲכַשְׁלוֹם בְּנוֹ רָצָה לְהַרְגוֹ, גַּם פִּרְעֹה — מִשָּׁה שֶׁנִּתְגַּדֵּל בְּבֵיתוֹ קָם עָלָיו וְחָבִיא לוֹ כָּל הַמִּפְתָּח:

רש"י

<p>וּפְעִיל, הוּא נִקְוֵה הַיִּיד צְלִירֵי שְׂחוּא קָמַן קָטוּ, קָגוֹן: "וַיִּטַּב אֲלֵהֶם לְמִילְדוֹת", "וַיִּרְבַּ צָּצַח יְהוּדָה" (איכה ג, ט) - הַרְבֵּה תַחֲנוּנָה, וְגוֹן: "וַיַּגֵּל הַשְּׂאֲרִית" דְּנִבְחַרְחָדָן (דברי הַיָּמִים ז' לו, ט) - הַגֵּלָה אֶת הַשְּׂאֲרִית, "וַיִּפְּן זָנַב אֶל זָנַב" (שופטים טו, ד) - הַפְּנֵה הַזְּנִבּוֹת זו לְזוֹ, כָּל אֶלּוֹ לְשׁוֹן מִפְּעִיל אֶת אַחֲרִים. וּכְשֶׁהוּא מְדַבֵּר בְּלִשׁוֹן וַיִּפְּעַל, הוּא נִקְוֵה הַיִּיד צְחִירִיק, קָגוֹן: "וַיִּטַּב צְעִינִיו" (ויקרא י, ט) - לְשׁוֹן הוֹטַב, וְגוֹן: "וַיִּרְבַּ הָעָם" (לקמן פסוק ב) - נִתְרַבֵּה הָעָם, "וַיַּגֵּל יְהוּדָה" (מלכים ז' כב, כא) - הַגֵּלָה יְהוּדָה, "וַיִּפְּן כַּחַ וְלֵב" (לקמן ז, יז) - פְּנֵה לְכָאן</p>	<p>וּלְכָאן, וְאֶל תְּשִׁיבֵנִי: "וַיַּלְךְ" (דברים לא, א), "וַיִּטַּב" (לקמן לו, א), "וַיִּרְבַּ" (לקמן לח, א), "וַיַּגֵּל" (לקמן כח, י), לְפִי שְׂאֲרֵינָן מִגְּזַרְתָּן שֶׁל אֶלּוֹ, שְׂחִירֵי הַיִּיד יִסוּד צָבָן: יִרְדָּה, יֵלֵא, יִטַּב, יַלְךְ, וַיִּיד אֶת אֶת שְׂלוֹשֵׁית צוֹ: וַיִּטַּב אֱלֹהִים לְמִילְדוֹת. מִכּוּ הַטּוֹבָה?: (כא) וַיַּעַשׂ לָהֶם בָּתִּים. ב צָתִי כְּהֵנָה וְלוּיָה וּמַלְכוּת שְׂקִירוּיִן צָתִים, כְּמוֹ שְׂכַחוּב: "אֲשֶׁר צָנְה... אֶת צִית ה' וְאֶת צִית הַמִּלְךְ" (מלכים א' ט, י), כְּהֵנָה וְלוּיָה מִיּוֹכְבָד, וּמַלְכוּת מִמְּרוֹס, כְּדֹחִיתָא צְמַפְכָת סוּטָה (דף יא ע"ב): (כב) לְכָל עַמּוֹ. אֶת עֲלִיכֶם ג גִּזְרָה. יוֹס שְׂפּוֹלַד מִשָּׁה, אֶתְמַרוּ לוֹ אֶלְעֲגִינִיו: הַיּוֹס נוֹלַד מוֹשִׁיעֵן, וְאִין אֲנוּ יוֹדְעִים</p>
--	--

עיקר שפתי חכמים

ב "וַיַּעַשׂ" הוּא הַפְּרֹשֶׁת שֶׁל "וַיִּטַּב", כִּי הֵיטִיב לָהֶם צָמַח שְׂטַפָּה לָהֶם צָתִים: ג מִקְשִׁין הַטּוֹלָם, אֶת
כִּן מֵאֵי וְכַתִּיב: "כְּהֵנָה נִתְחַבְּמָה לוֹ" - לְמוֹשִׁיעִם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כְּדַפְרֵשׁ רַש"י לְעִיל, הֵא אִיִּטְגִּינִיו
אֶתְמַרוּ שְׂאֲרִיכוֹן לְכָה. וַיֵּשׁ לומר כִּי הַתְּחַבְּמוֹתָן עַל יִשְׂרָאֵל לְכַד הָיָה בְּכָל יוֹם, אֲבָל אִתּוֹ יוֹס שְׂפּוֹלַד
מִשָּׁה הָיָה בְּאֵי חָף עַל הַמְּאָרִים, שֶׁלֹּא יָדְעוּ אֶת מִמְּאָרִים הוּא כְּדַפְרֵשׁ רַש"י:

אונקלוס 508

שמות א ב שמות

ח

תִּרְמָנָה וְכָל בְּרֵאֵת תִּקְיָמוּן:
א וְאַזְל גְּבֵרָא מְדִבִּיח לְוִי
וְגִסְיָב יָת בַּת לְוִי:
ב וְעַדִּיאַת אַתְחָא וְיִלְדִית
בְּר וַחֲוַת יָתָה אַרְי עֵב
הוּא וְאַטְמַרְתָּה תִּלְתָּא
יְרַחֲיִי: ג וְלֹא יִכְלַת עוֹד
לְאַטְמַרוּחָהּ וְנִסְכַּת לָהּ

תולדות אהרן

(א) וילך איש סוטה יב. בבא בתרא
קיס: (ב) זתחד תאשה סוטה יב:
(ג) ולא יכלה סוטה שם.

בעל המורים

(א) וַיֵּלֶךְ אִישׁ. ב' בַּמְסֹרֶת:

הָכָא, וְאַיְדָהּ וַיֵּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לֶחֶם יְהוּדָה. לומר, על־ידי תליכה זו בא הגואל הראשון, ועל־ידי אותה
התליכה יבוא הגואל האחרון, שהוא משיח בן דוד שיבוא במהרה בימינו: (ב) כִּי טוֹב הוּא. ה'
תנין: שנים בשי"ת ואחד בנא"ו ושנים בבי"ת. לומר שעמיד לקבל חמשה חמשי תורה, שנאמר עלית
"כי לקח טוב נתתי לכם": יר'חיים. ד' בַּמְסֹרֶת: הָכָא, וַאֲיֵדָה גֵרֵשׁ יְרַחֲיִים: בַּמְסַפֵּר יְרַחֲיִים אֵל יָבֵא:
תַּסְפֵּר יְרַחֲיִים תְּמַלְאֲנָה. כְּדֵאיִתָּא בְּפִרְק קָמָא דְסוּטָה, שְׁמַנּוּ לָהּ הַמְצַרִּים שֶׁשָּׂה חֲרָשִׁים מִיּוֹם
שֶׁהִחְזִירָה, וְהִיא נִתְעַבְרָה שְׁלֹשָׁה חֲרָשִׁים קִדְּם שְׁגַרְשָׁה. וְזֵהוּ שְׁנֵאמַר "תַּסְפֵּר יְרַחֲיִים תְּמַלְאֲנָה", שֶׁסְפָרוּ
הַיְרַחֲיִים כְּדִי שִׁדְעוּ עַת לְדַתָּה. "בַּמְסַפֵּר יְרַחֲיִים אֵל יָבֵא", שֶׁלֹּא יָכִלוּ לִידַע מְסַפֵּר הַיְרַחֲיִים, כִּי הָיוּ לָהּ
שְׁלֹשָׁה יְרַחֲיִים קִדְּם שְׁגַרְשָׁה. וְזֵהוּ "גֵרֵשׁ יְרַחֲיִים", כִּלּוּמַר, כְּשֶׁגַרְשָׁה הָיוּ לָהּ שְׁלֹשָׁה יְרַחֲיִים מִהַצְּפָנָה:
(ג) וְלֹא יִכְלָה. ב' בַּמְסֹרֶת: הָכָא וְלֹא יִכְלָה עוֹד הַצְּפִינוּ, וְאַיְדָהּ וְלֹא יִכְלָה אַרְצָן מְגוּרֵיהֶם. מְלַמֵּד

רש"י

עַל הַנְּקֻצוֹת. בְּרֵשׁ"י יֵשׁוּן וְכַחֲזִירָה, ד'
וְעֵשָׂה צָה לְקוֹחִין טְנִיִים. וְחָף הָיָה
וְהַפְּכָה לְהָיִית נַעֲרָה. ה' יָצָה מֵאֵה
וְטַלְטָלִים טָנָה הָיְתָה, שְׁנוֹלְדָה צְבוּאָה
לְמַלְרִים צִין הַחֲזוּמוֹת, וּמֵאֲחִיִּים וְעֵשָׂר
נִשְׁפָּחוּ שָׁם, וְכַשְׂיָלָחוּ הָיָה מֵטָה צִין
טְמוּנִים טָנָה, חָם כִּן כְּשֶׁנִּתְעַבְרָה מִמֶּנּוּ
הָיְתָה צַת מֵאֵה וְטַלְטָלִים, וְקוֹרָא חוֹתָה
צַת לְוִי: (ב) כִּי טוֹב הוּא. כְּשֶׁנּוֹלְדָה,
נִתְמַלֵּא הַבַּיִת כְּלוּ וְאוֹרָה: (ג) וְלֹא
יִכְלָה עוֹד הַצְּפִינוּ. טְמִנּוּ לָהּ

חם ממלרים חם מיישראל, ורוחין חנו
טסופו ללקוח צמים. לפיכך גזר אותו
היום חף על המלריים, שנאמר: "כל
הצן הילוד", ולא נאמר: הילוד
לעצרים. והם לא היו יודעים טסופו
ללקוח על מי מריבה: (א) וַיִּקַּח אֶת
בַּת לְוִי. פְּרוּשׁ הָיָה מִמֶּנָּה מִפְּנֵי
גִזְרַת פְּרַעֲהוּ, (וְחָזַר וְלִקְחָהּ. וְזָכַר
"וַיֵּלֶךְ", שֶׁכֵּלֶךְ צִעְלַת צָחוּ, שֶׁחֲמַרְה
לו: גִּזְרַתְךָ קָטַח מִשָּׁל פְּרַעֲהוּ, חָם
פְּרַעֲהוּ גָזַר עַל הַזְּכָרִים, וְאִתָּה גַם כִּן

עיקר שפתי חכמים

ד וְהָא מַעַד אִתְר לַקּוֹחִים וְהַצְּפָנָה וְיִלְדָה אֵת מֵטָה, וְאִתְרָן וּמְרִים הָיוּ גְדוּלִים יוֹסֵד מִמֶּנָּה לְכִן

פסוק א'

Similarity	Suffix	Prefix	שָׁרֵשׁ \ מְקוּר	Translation	Word
					הַבָּאִים
					וּבֵיתוֹ

1. What is 'א' פסוק א' telling us? _____

רָשִׁי

Why does the תורה list the שבטים again? Weren't they already counted in ספר בראשית?

ואלה שמות בני ישראל: חף על פי שמנחן צחייכון צשמותן, חזר ומנחן צמיתתן, לכודיט חצתן.

2. Why does 'ה' count the sons of יעקב again now? H (2) _____

E _____

על מי / מה נאמר?

הבאים.....	וביתו.....	באו.....
------------	------------	----------

Write the שרשים:

.....בָּאוּ.....	.....הִבְּאִים.....	.....שְׁמוֹת.....
.....בְּמִיתָתָן.....	.....בְּחִיָּהוֹן.....	.....וּבֵיתוֹ.....

פְּסוּק ה'

Similarity	Suffix	Prefix	שָׂרֵשׁ \ מְקוֹר	Translation	Word
					נָפֵשׁ
					יָרַף

1. How many people were in מִצְרַיִם when the family originally came? _____

רָשָׁ"י

Why does the פְּסוּק mention that יוֹסֵף was already in מִצְרַיִם? Don't we know that already?

וַיֹּסֵף הָיָה בְּמִצְרַיִם: וְכֵן הָיָה כְּשֶׁבָּרַךְ לְיִשְׂרָאֵל וַיֹּמַר לְלִמְדוֹנוֹ, וְכֵן לֹא

הָיָינוּ יוֹדְעִים שֶׁהוּא הָיָה בְּמִצְרַיִם? חָלָּה לְהוֹדִיעַ לְדַקְתּוֹ שֶׁל יוֹסֵף: הוּא יוֹסֵף הָרֹעֵה

חַת לְאֵן חָבְיוֹ, הוּא יוֹסֵף שֶׁהָיָה בְּמִצְרַיִם וְנִעְשָׂה מֶלֶךְ וְעוֹמֵד בְּלְדָקוֹ.

2. Why does the פסוק mention the fact that יוסף was already in מצרים when יעקב came down, if we know that already? H (4) _____

E _____

3. What was so special about יוסף? H (4) _____

E _____

4. Why is it so hard to stay a צדיק if you become a king? _____

_____

על מי / מה נאמר?

.....אָביו.....	.....וּבְנָיו.....	.....הוא.....
-----------------	--------------------	---------------

Write the שרשים:

.....יודעים.....	.....לְלַמְדוֹ.....	.....שְׂבָעִים.....
.....אָביו.....	.....צִדְקָתוֹ.....	.....לְהוֹדִיעַךְ.....
.....לְצַאֵי.....	.....וְעוֹמֵד.....	.....וְנִעְשָׂה.....

פסוקו'

Similarity	Suffix	Prefix	שָׁרֵשׁ \ מְקוֹר	Translation	Word
					וַיָּמָת
					הַדּוֹר
					הָהוּא

1. What is פסוק ו' telling us? _____

פסוק ז'

Similarity	Suffix	Prefix	שָׁרֵשׁ \ מְקוֹר	Translation	Word
					פָּרוּ, וַיִּשְׂרְצוּ, וַיִּרְבוּ, וַיַּעֲצְמוּ
					וַתִּמְלֵא
					אֶתֶם

1. What does this פסוק tell us about the בני ישראל? _____

רש"י

Why does the תורה repeat so many times that the בני ישראל multiplied?

וַיִּשְׂרְצוּ: שָׂרְצוּ יוֹלְדוֹת שֶׁשָּׂה זְכָרִים אֶחָד.

2. How many children did mothers give birth to at one time? H (1) _____ E _____

3. What does רש"י base this number on (how does he know this)? _____

על מי / מה נאמר?

.....אתם..... ותמלא..... וירבו.....

Write the שרשים:

.....יולדות..... וירבנו..... פרו.....

פסוק ח'

Similarity	Suffix	Prefix	שָׁרֵשׁ \ מְקוֹר	Translation	Word
					ויקם

1. What is ח' פסוק telling us? _____

רַשִׁי

Why doesn't it say that the old king died; is the king really new?

ויקם מלך חדש: רב ושמואל, חד אמר חדש ממש, וחד אמר שנתחדשו גזרותיו.

How could the king not know who is יוסף?

אשר לא ידע: עשה עצמו כאלו לא ידע.

2. What does *the* פָּסוּק mean when it tells us that a “new king” arose? _____

_____

3. What do the words "אֶשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף" mean according to רַש"י's explanation?

_____

4. What are the words for “a new king”? H (2) _____

על מי / מה נאמר?

חַד..... גְּזֵרֹתָיו..... יָדַע.....

Write the שרשים:

וַיִּקַּם..... יָדַע..... שֶׁנִּתְחַדְּשׁוּ.....
 גְּזֵרֹתָיו..... עָשָׂה.....

פְּסוּקִים ט' - י'

Similarity	Suffix	Prefix	שָׁרֵשׁ \ מְקוּר	Translation	Word
					רַב
					וְעָצוּם
					מִמֶּנּוּ
					הִבָּה

Similarity	Suffix	Prefix	שָׁרַשׁ \ מְקוֹר	Translation	Word
					נִתְחַכְמָה
					פֶּן
					יִרְבֶּה
					תִּקְרָאנָה
					מִלְחָמָה
					וְנוֹסֶף
					שֶׁנֶּאֱמַר
					וְנִלְחַם
					בְּנוֹ
					וְעָלָה

1. Who is talking to whom in 'י - 'ט פְּסוּקִים ט' - 'י _____

2. What are the מְצַרִּים afraid of in 'י - 'ט פְּסוּקִים ט' - 'י _____

_____

רָשִׁי

Whom does "לו" refer to?

What is so smart about this plan?

נִתְחַכְמָה לוֹ: לָעַם. נִתְחַכְמָה מִכּ לַעֲשׂוֹת לוֹ. וְרִצּוֹתֵינוּ דָרְשׁוּ, נִתְחַכֵּם לְמוֹשֶׁיטֵן שֶׁל יִשְׂרָאֵל

לְדוֹגֵם צַמִּים, שֶׁקָּצַר גִּשְׁעַת שְׁלֹא יֵצֵיחַ מִצְבּוֹל לְעוֹלָם. וְהִם לֹא הִצִּינוּ שְׁעַל כָּל הָעוֹלָם חִינוּ

מִצִּיחַ, חֶזֶל הוּא מִצִּיחַ עַל חֶמֶה חֶחֶת.

3. Whom does "לו" refer to according to ר'רש"י's first explanation?

H (1) _____ E _____

4. Whom does "לו" refer to according to ר'רש"י's second explanation?

H (3) _____ E _____

5. Why did the מִצְרַיִם decide to punish the בְּנֵי יִשְׂרָאֵל with water?

H (6) _____ E _____

6. What was their mistake? H (11) _____

E _____

7. Hashem punishes the people "מִדָּה כִּנְגֹד מִדָּה". What does this mean? _____

_____

8. How does the פְּסוּק say "and they will fight against us"? _____

על מי / מה נאמר?

.....לנו	.....מִמֶּנּוּ	.....עמו
.....שִׁנְאֵינוּ	.....הוא	.....יִרְבֶּה
.....וְעַלָּה	.....בָּנוּ	.....וְנִלְחָם

Write the שרשים:

.....מביא	.....ירבה	.....נתחכמה
.....ונלחם	.....שנאנינו	.....ונוסף
.....נשבע	.....דרשו	.....לעשות

פסוקים י"א - י"ב

Similarity	Suffix	Prefix	שָׂרֵשׁ \ מְקוֹר	Translation	Word
					וַיְשִׁימוּ
					שָׂרֵי מִסִּים
					לְמַעַן
					עֲנֵתוּ
					בְּסִבְלַתֶם
					וַיָּבֹאוּ
					עָרֵי מִסְכְּנוֹת
					וּכְאֲשֶׁר
					יַעֲנוּ
					וַיִּקְצֹוּ

1. What is י"א פסוק telling us? _____

2. What is י"ב פסוק telling us? _____

3. Why did the מצררים want to make the בני ישראל work so hard? _____

_____

4. What type of work was it? _____
5. What were the names of the cities that the אֵיִדֹן built? _____
6. Why were the בני ישראל disgusted with the מִצְרַיִם? _____

על מי / מה נאמר?

..... עָלָיו	..... עָלָיו	..... וַיְשִׁימוּ
..... עָנָו	..... וַיִּבְנוּ	..... בְּסִבְלָתָם
..... וַיִּקְצְאוּ	..... יָרְבָה	..... אֹתוֹ

Write the שרשים:

..... יָרְבָה	..... וַיִּבְנוּ	..... וַיְשִׁימוּ
---------------	------------------	-------------------

פְּסוּק י"ג

Similarity	Suffix	Prefix	שָׁרֵשׁ \ מְקוֹר	Translation	Word
					וַיַּעֲבְדוּ
					בְּפָרֹךְ

1. What is פְּסוּק י"ג telling us? _____

רָשָׁ"י

What does *בְּפֶרֶךְ* mean?

בְּפֶרֶךְ: צַעֲזוּדָה קָשָׁה הַמְּפַרֶקֶת חֵת הַגּוֹף וּמִשְׁצַרְפוֹ.

על מי / מה נאמר?

וַיַּעֲבֹדוּ..... וּמִשְׁבַּרְתּוֹ.....

פְּסוּק י"ד

Similarity	Suffix	Prefix	שָׂרֵשׁ \ מָקוֹר	Translation	Word
					וַיִּמְרְרוּ
					חַיִּיהֶם
					קָשָׁה
					בְּחֹמֶר
					וּבִלְבָנִים

1. What is פְּסוּק י"ד telling us? _____

על מי / מה נאמר?

וַיִּמְרְרוּ..... חַיִּיהֶם..... עֲבָדְתֶם.....

Write the שרשים:

.....תַּיִהָם..... עֲבָדְתֶם..... עֲבָדוּ.....

פֶּסוּק ט"ו

Similarity	Suffix	Prefix	שָׂרֵשׁ \ מְקוֹר	Translation	Word
					לְמַלְדוֹת
					הָעֵבְרִית

1. What were the names of the Jewish midwives? _____ and _____

רֵשִׁי

If the midwives were יוֹכְבֵד and מְרִים why is the פֶּסוּק calling them שִׁפְרָה and פּוּעָה?

שִׁפְרָה: זוּ יוֹכְבֵד, עַל שֵׁם שִׁמְשִׁפְרָת אֶת הַיֶּלֶד.

פּוּעָה: זוּ מְרִים, עַל שֵׁם שִׁפּוּעָה וּמְדַצֶּרֶת וְהוֹגָה לַיֶּלֶד, כְּדֶרֶךְ הַנְּשִׂים הַמְפִּיסוֹת תַּינוֹק

הַצּוֹכֵה.

2. Why is יוֹכְבֵד called שִׁפְרָה? H (5) _____

E _____

3. Where does the name "שִׁפְרָה" come from? H (1) _____

4. Why is מֵרִים called "פּוּעָה"? H (6) _____

E _____

5. Where does the name "פּוּעָה" come from? H (1) _____

פְּסוּק ט"ז

Similarity	Suffix	Prefix	שָׁרֵשׁ \ מְקוֹר	Translation	Word
					בְּיָלְדָם
					וְרֵאיוֹ
					הָאֲבָנִים
					וְהַמָּתָן
					וְחָיָה

1. Who is talking to whom in this פְּסוּק? _____

2. What is being said? _____

רָט"י

Why is פְּרַעֲוָה worried only about the boys?

אם בן הוא וגומר: לא היה מקפיד אלא על הזכרים, שאמרו לו אנטגוניו שעתיד

להולד בן מושיע אותם.

3. Why did פרעה only want to kill the boys? H (8) _____

E _____

על מי / מה נאמר?

..... והמתן	..... הוא	..... וראיתן
..... וחיית	..... הוא	..... אתנו

Write the שרשים:

..... וחיית	..... וראיתן	..... ויאמר
..... והמתן	..... וחיית	..... בילדכן

פסוק י"ז

Similarity	Suffix	Prefix	שָׁרֵשׁ \ מְקוּר	Translation	Word
					ותיראן
					כאשר
					אליהו
					ותחיינן

1. What is פְּסוּק י"ז telling us? _____

2. What does this tell us about the מִיִּלְדוֹת? _____

על מי / מה נאמר?

עָשׂוֹ ..... דָּבַר ..... אֶלֵיָּהוּן.....

Write the שרשים:

וּתִירְאֵנָּה ..... עָשׂוֹ ..... וּתְחַיֵּינָּה.....
 הַמִּיִּלְדוֹת..... דָּבַר.....

פְּסוּקִים י"ח - י"ט

Similarity	Suffix	Prefix	שָׂרֵשׁ \ מְקוֹר	Translation	Word
					מְדוּעַ
					עָשִׂיתָו
					וּתְאִמְרֵנָּה
					כְּנָשִׁים
					חַיּוֹת
					הֵנָּה
					בְּטָרִם
					תָּבוֹא
					וְיִלְדוּ

1. Who is talking to whom in י"ח פסוק? _____
2. What is being said? _____
3. Who is talking to whom in י"ט פסוק? _____
4. What is being said? _____

על מי / מה נאמר?

.....תבוא	עשיתן.....	ויקרא.....
.....אלהן	הדבר הזה	ויאמר.....
.....וילדו	הנת	להן.....

Write the שרשים:

.....ותאמרן	ותחיינן.....	עשיתן.....
.....וילדו	תבוא.....	המילדות.....

פסוקים כ' - כ"א

Similarity	Suffix	Prefix	שָׁרֵשׁ \ מְקוֹר	Translation	Word
					וייטב
					וירב
					ויעצמו
					יקראו

1. What is פסוק כ' telling us? _____

2. what is פסוק כ"א telling us? _____

רש"י

What type of houses did ה' build for the midwives?

ויעש להם בתים: צפתי כהנה ולויה ומלכות שקרויין צתים, כמו שכתוב, "אשר צנה ...

את צית ה' ואת צית המלך". כהנה ולויה מיוכבד, ומלכות ממרים, גדאיתה צמסכת

סוטה.

3. What do "houses" refer to H (4) _____ E _____

4. Where do we see that they are called houses? H (6) _____

E _____

5. Whom are "כהנה ולויה" from יוכבד referring to? _____

6. Whom is "מלכות" from מרים referring to? _____

על מי / מה נאמר?

.....וייטב	.....ויַעֲצֵמוּ	.....ויַעֲשׂוּ
.....ויָרַב	.....יָרְאוּ	.....לָהֶם

Write the שרשים:

.....יָרְאוּ	.....הַמִּילֻדֹת	.....ויַעֲשׂוּ
--------------	------------------	----------------

פְּסוּק כ"ב

Similarity	Suffix	Prefix	שָׂרֵשׁ \ מְקוֹר	Translation	Word
					וַיֵּצֵאוּ
					הַיְלֻדֹת
					הַיִּצְרֵאִים
					תִּשְׁלַחְהוּ

1. Who is talking to whom in פְּסוּק כ"ב? _____
2. What is being said? _____

רָשָׁיו

The פְּסוּק is not clear about whom "לְכָל עַמּוֹ" - to all his people" refers to. Is it only the Jewish boys who must be killed, or is it the Egyptian boys as well?

לְכָל עַמּוֹ: אֵף עָלֵיכֶם גָּזַר. יוֹם שְׁנוֹלֵד מֵשָׁה, אָמְרוּ לוֹ אֲלֻטְגִינְיוֹ, "הַיּוֹם נוֹלַד מוֹשֵׁיטָן,

וְאִין אָנוּ יוֹדְעִים אִם מִמְלָרִים אִם מִיִּשְׂרָאֵל, וְרוֹאִין אָנוּ שְׁסוּפוֹ לְלָקוֹת זְמַיִם". לְפִיכָךְ

גָּזַר אֹתוֹ הַיּוֹם אֵף עַל הַמְלָרִיִּים, שֶׁנֶּאֱמַר, "כָּל בֶּצֶן הַיְלֹוד", וְלֹא נֶאֱמַר, "הַיְלֹוד

לְעֶזְרָיִם". וְהֵם לֹא הָיוּ יוֹדְעִים שְׁסוּפוֹ לְלָקוֹת עַל מֵי מְרִיבָה.

3. Which boys were included in פרעה's decree? H (3) _____ E _____

4. Why was פרעה suddenly so worried? H (13) _____

_____ E _____

5. What did the astrologers see (about his end)? H (3) _____

E _____

6. What did the vision really mean? H (5) _____

E _____

על מי / מה נאמר?

..... תְּשֻׁלִּיכֶהוּ	..... עַמּוֹ	..... וַיְצוּ
..... תַּחֲיוֹן	..... תְּשֻׁלִּיכֶהוּ	..... עַמּוֹ

Write the שרשים:

..... תַּחֲיוֹן	..... הַיְלֹוד	..... וַיְצוּ
-----------------	----------------	---------------

חזרה על פרק א'

Overview

(א) These are the _____ of the בְּנֵי יִשְׂרָאֵל who came to מִצְרַיִם with _____.
 (ה) There were _____ people in total, including יוֹסֵף who was already in _____.
 (ו) יוֹסֵף, his _____, and the entire generation pass away. (ז) The Jewish population increases very much (women give birth to _____ children at one time) and _____ fills with them. (ח) A new _____, pretending not to know about _____, is appointed. (ט) He tells the _____ that the בְּנֵי יִשְׂרָאֵל are growing in size and strength, (י) and they better do something about it, because he is worried that they will join forces with the enemy should there be a _____, and they will leave _____. (יא) The _____ appoint "tax collectors" and force the אֲדוֹן to build _____ and _____. (יב) The more the _____ torture the _____, the more the _____ increase. The _____ are disgusted. (יג) The _____ force the _____ to do back breaking labour (יד) and make their lives bitter with all the crushing labour. (טו) _____ tells the Jewish midwives, _____ and _____, (טז) that when they help the Jewish _____ give birth, they should kill the baby if it's a _____. (יז) The _____ are יְרֵאֵי שָׁמַיִם and they keep the boys alive, not listening to _____. (יח) פַּרְעֹה summons the _____ and demands to know why they are not following his _____. (יט) The _____ answer that it is not their _____; the Jewish women are like _____ themselves and have already given birth by the time they get to them. (כ) ה' rewards the midwives and makes the _____ many and strong. (כא) Because they are יְרֵאֵי שָׁמַיִם, ה' decrees that their descendants will be _____, _____, and _____. (כב) _____ suddenly commands his people that they must throw every _____ into the _____ River. They should

keep girls alive.

על מי / מה נאמר?

..... דָּבַר (יז)	..... עָלְיוֹ (יא)	..... הַבָּאִים (א)
..... אֲלֵהֶן (יז)	..... עָנְתוּ (יא)	..... אָחִיו (ו)
..... וַיֹּאמֶר (יח)	..... בְּסִבְלַתְּם (יא)	..... הָאָרֶץ (ז)
..... לָהֶן (יח)	..... וַיָּבֶן (יא)	..... אֹתָם (ז)
..... עֲשִׂיתֶן (יח)	..... יַעֲנוּ (יב)	..... לֹא יָדַע (ח)
..... הַדָּבָר הַזֶּה (יח)	..... אֹתוֹ (יב)	..... עֲמוֹ (ט)
..... הִנֵּה (יט)	..... וַיִּקְצוּ (יב)	..... עֲמוֹ (ט)
..... תָּבוֹא (יט)	..... וַיַּעֲבְדוּ (יג)	..... וְעַצוּם (ט)
..... אֲלֵהֶן (יט)	..... וַיִּמְרְרוּ (יד)	..... מִמֶּנּוּ (ט)
..... וַיִּלְדוּ (יט)	..... חַיִּיהֶם (יד)	..... נִתְחַכְמָה (י)
..... וַיַּעֲצְמוּ (כ)	..... עֲבַדְתֶּם (יד)	..... לוֹ (י)
..... וַיַּעַשׂ (כא)	..... בְּיַלְדָּכֶן (טז)	..... יִרְבֶּה (י)
..... לָהֶם (כא)	..... הוּא (טז)	..... תִּקְרָאנָא (י)
..... עֲמוֹ (כב)	..... וְהִמְתָּן (טז)	..... הוּא (י)
..... עֲמוֹ (כב)	..... אֹתוֹ (טז)	..... שְׂנְאֵינוּ (י)
..... תִּשְׁלִיכֶהוּ (כב)	..... הוּא (טז)	..... בָּנוּ (י)
..... תִּשְׁלִיכֶהוּ (כב)	..... וְלֹא עָשׂוּ (יז)	..... וַיִּשְׁמְרוּ (יא)

מי אמר אל מי?

..... אָל	1. רַב וְעָצוּם מִמֶּנּוּ (ט)
..... אָל	2. וְנִלְחַם בָּנוּ (י)
..... אָל	3. וְהִמַּתֵּן אֹתוֹ (טז)
..... אָל	4. וְתַחֲיֶינָךְ אֶת הַיְלָדִים (יח)
..... אָל	5. כִּי חַיּוֹת הַנָּחַ (יט)
..... אָל	6. וְכָל הַבַּיִת תַּחֲיִיב (כב)

Write the לשון הפסוק for each phrase.

1. They built storage cities _____
2. They kept the boys alive _____
3. And that entire generation _____
4. Let's be clever _____
5. With bricks and cement _____
6. The midwives feared Hashem _____
7. Hashem was good to the midwives _____
8. When you help the Jewish women give birth _____
9. He made them houses _____
10. Why have you done this thing _____
11. If it's a girl, let her live _____
12. If it's a girl, make her live _____
13. They became very strong _____
14. A new king arose over Egypt _____
15. And the land was filled with them _____
16. They will fight against us _____

Match the translation to the word.

1. to let you know	הִבְאִים (א) _____
2. is to be struck	בְּשִׁמוֹתָן (א) _____
3. our enemies	בְּכָלֵל (ה) _____
4. he promised	לְמַדְנוּ (ה) _____
5. who came	לְהוֹדִיעַךְ (ה) _____
6. that is destined	כְּאֵילוּ (ח) _____
7. and just as	מִמֶּנּוּ (ט) _____
8. than us	פֶּן (י) _____
9. will bring	שֶׁנֶּאֱיָנוּ (י) _____
10. that his end	דָּרְשׁוּ (י) _____
11. to teach us	שֶׁכָּבַר (י) _____
12. why	נִשְׁבַּע (י) _____
13. they explained	הִבִּינוּ (י) _____
14. with their names	מִבֵּיא (י) _____
15. therefore	לְמַעַן (יא) _____
16. and he built	וַיִּבֶן (יא) _____
17. as if	וְכַאֲשֶׁר (יב) _____
18. the women	הַנְּשִׁים (טו) _____
19. they understood	מִקְפִּיד (טז) _____
20. included	שָׁעֲתִיד (טז) _____
21. that already	מִדּוּעַ (יח) _____
22. they feared	יִרְאוּ (כא) _____
23. perhaps	נִשְׁסוּפוּ (כב) _____
24. so that	לְלִקּוֹת (כב) _____
25. concerned	לְפִיכָךְ (כב) _____

Example;	Translation	שרש
	love	.1 אהב
	eat	.2 אכל
	believe	.3 אמן
3	say	.4 אמר
	gather	.5 אסף
3	come	.6 בוא
	choose	.7 בחר
	trust	.8 בטח
	cry	.9 בכה
1	build	.10 בנה
	ask / want	.11 בקש
	bless	.12 ברך
	redeem	.13 גאל
	grow	.14 גדל
	to live	.15 גור
1	speak	.16 דבר
	bring	.17 הבא
	tell	.18 הגד
3	be	.19 היה
	hit	.20 הכה
	go / walk	.21 הלך
	save	.22 הצל

	kill	.23 הרג
	sacrifice	.24 זבח
	merit	.25 זכה
	remember	.26 זכר
	plant / seed	.27 זרע
	strengthen	.28 חזק
	sin	.29 חטא
4	live	.30 חי'ה
	encamp	.31 חנה
	think	.32 חשב
1	know	.33 ידע
	able	.34 יכל
7	give birth	.35 ילד
1	add / continue	.36 יסף
1	go out	.37 יצא
2	fear (afraid)	.38 ירא
	go down	.39 ירד
	inherit	.40 ירש
	sit / live	.41 ישב
	save	.42 ישע
	honour / heavy	.43 כבד
	write	.44 כתב
	stay overnight / complain	.45 לון

	2	fight	.46 לחם
		learn	.47 למד
		take	.48 לקח
		hurry / quickly	.49 מהר
	2	die	.50 מות
		sell	.51 מכר
	1	fill	.52 מלא
		reign	.53 מלך
		find	.54 מצא
		anoint	.55 משח
		approach	.56 נגש
		lead	.57 נהג
		flee (run away)	.58 נוס
		travel	.59 נסע
		fall	.60 נפל
		lift / carry	.61 נשא
		give	.62 נתן
		close	.63 סגר
		tell / count	.64 ספר
	5	serve / work	.65 עבד
		pass	.66 עבר
		leave(abandon)	.67 עזב
	1	go up	.68 עלה

	stand	.69 עמד
	answer	.70 ענה
3	do / make	.71 עשה
	count / remember	.72 פקד
	open	.73 פתח
1	command	.74 צוה
	cry out	.75 צעק
	bury	.76 קבר
	sanctify (make holy)	.77 קדש
1	get up (arise)	.78 קום
	buy / acquire	.79 קנה
1	call / read	.80 קרא
	come near	.81 קרב
1	see / appear	.82 ראה
4	increase	.83 רבה
	chase	.84 רדף
	run	.85 רוץ
	wash	.86 רחץ
	ride	.87 רכב
	graze / shepherd	.88 רעה
	ask	.89 שאל
	break	.90 שבר
	return	.91 שוב

1	put	.92 שום
	lie down	.93 שכב
	forget	.94 שכח
1	send	.95 שלח
	listen / hear	.96 שמע
	guard / keep	.97 שמר
1	hate	.98 שנא
	judge	.99 שפט
	drink	.100 שתה
	be quiet	.101 שתק